

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

III. Sub quâ ratione diuinæ relationes constituent personas?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

spiciat spirationem passiuam, vt oppositam correlationem, vt originem passiuam, & terminum productum formaliter; (nam sub hac ratione formali ista respiciuntur tantum à spiratione actiua, siue à Patre & Filio, vt spiratore formaliter,) tamen respicit illa radicaliter, & vt principium *Quod*. Quoniam paternitas & filiatio, quæ paternitas & filiatio Diuina est, essentialiter exigunt respicere radicaliter, & vt principium *Quod* media spiratione actiua, vt principio *Quo* Spiritus sancti processionem, atque adeo ab illa realiter distinguui. Vnde sola radicalis oppositio facit in Diuinis, vt vna relatio realiter distinguui possit ab alia.

40. Constat autem hæc radicalis oppositio, vt tale suppositum essentialiter exigat proximum principium productiuum talis termini, & præterea vt sit illi hypostaticum complementum ad talem terminum producendum. Sic Pater & Filius, vt talia supposita sunt, essentialiter exigunt proximam vim productiuam Spiritus sancti; suntque hypostaticum complementum ad huiusmodi terminum producendum. Defectu huius radicalis oppositionis spiratio actiua non distinguitur à Patre & Filio, quia nec Pater exigit illam, vt proximam vim productiuam Filij, nec contra ipsa spiratio actiua exigit paternitatem, vt hypostaticum complementum ad producendum Filium. Siquidem Pater supponitur completè constitutus tam in virtute producendi, quam in ratione subsistendi in ordine ad Filium per solam paternitatem. Defectu eiusdem radicalis oppositionis Filius non distingueretur à Spiritu sancto, in casu quo illum non produceret: quia si illum non produceret, non exigeret spirationem actiuam, vt proximam vim illum producendi, mediante qua illi opponeretur, vt formale correlatiuum.

41. Ex dictis manet soluta proposita difficultas. Solum superest respondendum ad vltimam confirmationem. Ad quam dico, in ea hypothesis, in qua ratio respectiua auferretur à Paternitate, eo ipso destructum iri perfectionem respectiuam, quæ sola est capax radicalis oppositionis, propter limitationem ad ad vnum tantum genus perfectionis. Nam in eo casu perfectio respectiua paternitatis, eo ipso, quo ab illa auferretur respectus ad Filium, euaderet perfectio absoluta, ac proinde incapax radicalis oppositionis ad personam Spiritus sancti. Nam eo ipso tunc fieret perfectio infinita & illimitata in omni genere; atque adeo cum nulla alia perfectione posset habere oppositionem. Ad rationes oppositæ sententiæ respondebimus sectione sequenti.

SECTIO III.

Sub quaratione Diuina relationes constituent personas.

42. **R**atio dubitandi est, quia relatio paternitatis supponit personam Pa-

tris iam constitutam: igitur non potest ipsam constituere. Consequentia patet, quia nullum posterius constituere potest suum prius. Antecedens probatur, quia relatio paternitatis consequitur actionem generationis. Generatio autem supponit personam ad generandum constitutam. Quæ difficultas solum militat in persona Patris, nam reliquæ personæ non præcedunt, sed consequuntur originem, ad quam consequitur relatio ipsa personalis, vt immediatus terminus ipsius. Propter hanc difficultatem variant Scholastici in assignanda proxima & formali ratione, sub qua Diuinæ relationes personas constituunt.

43. PRIMA sententia est Bonauenturæ in 1. dist. 26. q. 3. affirmantis, Diuinæ personas constitui & distinguui relationibus sub ratione originis. Fundamentum est, quia circumscripta origine, impossibile est in Diuinis intelligere personarum pluralitatem; quia licet in Deo idem sit originari, & ad alium referri: id tamen quod formaliter constituit personas, est origo. Antecedens probatur, quia sublata origine per intellectum, tollitur relatio in origine fundata: contra verò sublata relatione, non necessario tollitur origo: igitur origo, non relatio formaliter constituit personas Diuinæ.

44. Hanc sententiam impugnat S. Doctor 1. p. qu. 40. art. 2. hoc vnico fundamento, quia principium constitutis concipi debet vt intrinsecum & permanens in re ipsa constituta, cum debeat concipi vt forma dans esse rei constitutæ. Origine autem non concipitur vt ratio intrinseca & permanens in re ipsa originante, vel originata; sed vel tanquam via egrediens ab originante, si sit actiua, vel tanquam via ad originatum, si sit passiuam. Ceterum negari non potest, per origines, tanquam à posteriori argui distinctionem personarum. In quo sensu interdum Patres docent, personas Diuinæ distinguui per origines, hoc est à posteriori & quoad nos.

45. SECUNDA sententia est Caietani 1. p. qu. 40. art. 4. asserentis, personam Patris constitui formaliter sub expressa ratione paternitatis, vt concepta, non vt exercita; quia vt concepta præcedit generationem, vt exercita verò subsequitur. Hoc modo saluat, quo pacto eadem relatio personam constituat & referat: constituit, quatenus in esse hypostatico relatiuo ordine rationis præcedit generationem; refert, quatenus in esse relatiuo generationem exercitè subsequitur. Est autem relatio vt concepta & exercita in doctrina Caietani eadem forma indiuidualis atoma, importata secundum duplicem modum significandi diuersum & secundum esse constitutiuum personæ, & secundum esse relatiuum eiusdem, ita vt vtrumque præstet relatio ipsa formaliter, vnum vt concepta ante generationem in esse relatiuo hypostatico, alterum vt exercita post generationem in esse relatiuo exercitè.

46. Sed contra hanc sententiam Caietani primò: quoniam formam exercere suum a-

Scholastici variant.

Bonauent.

S. Thomas hanc opinionem impugnat.

Caietanus.

atum

ctum circa aliud, nil aliud est, quam conferre illi suum effectum formalem, sicut albedinem exercere suum proprium actum circa subiectum, est illud reddere formaliter album: sed effectus formalis relationis, ut relatio est, est constituere aliquid formaliter relatum. Implicat igitur concipere paternitatem constituere personam Patris; sub expressa ratione paternitatis, & illam ad Filium non referre, cum hic sit formalis effectus ipsius, quem non potest non exercere in supposito, quod intrinsece & formaliter constituit.

47. Secundò. Relatio ut concepta denominatur talis ab intellectu concipiente, & solum differt à seipsa ut exercita, sicut res in se ipsa existens, & ut terminus creatæ cognitionis. Sed relatio non constituit hypostaticam Divinam, quatenus terminus est nostræ cognitionis; sed quia talis est in seipsa à parte rei independenter à nostra conceptione; non igitur ut concepta, sed ut exercita personam constituit. Confirmatur, nam si intellectus vere concipit id, quod à parte rei personam Patris constituit, sicut illa est paternitas secundum esse relatum paternitatis, à parte rei existens, ita secundum illud idem esse concipi debet personam constituere. Implicat autem secundum esse relatum paternitatis personam constituere, & secundum tale esse eandem personam non referre; quia talis constitutio fit secundum propriam differentiam paternitatis, quæ formaliter includit esse ad Filium. Ergo implicat personam Patris formaliter constitui paternitate, & illam ad Filium actu non referri; sicut implicat formam esse in subiecto, & illi suum effectum formalem non tribuere.

Capreolus.
Ferrariensis.

48. TERTIA sententia. Est Capreoli in 1. dist. 26. q. 1. a. 2. Ferrariensis 4. contra gentes c. 26. §. penult. aientium, relationem Divinam constituere personam Patris non sub expressa ratione relationis, sed formæ subsistentis incommunicabilis, sub qua ratione præcedit generationem, & nullum includit respectum ad correlativum, quia ut sic concipitur ut quid absolutum abstrahens ab ordine ad terminum. Addit Ferrariens. Personam Patris ante originem constitui quidem in esse hypostatico subsistente, nondum tamen distinguere à Filio, quia à Filio non distinguitur, nisi per rationem relatiue oppositam, quæ est ipsa Paternitas sub expressa ratione paternitatis originem consequentis.

49. Fundamentum huius opinionis est, quia cum in Divinis nulla sit distinctio ex natura rei inter absolutum & respectivum, sed sola ratione, quæ eandem rem simplicissimam concipit ut absolutam, quatenus præstat munus formæ absolutæ; eandem concipit ut relatiuam, quatenus exercet munus formæ relatiuæ; potest intellectus eandem perfectionem relatiuam concipere sub ratione absoluta, quatenus præstat munus formæ hypostaticæ, eandem concipere potest sub expressa ratione relatiuæ, quatenus exercet munus referendi. Nam sicut vera est hæc perfectio in re-

latione Divina, eaque ex natura sua non postulat concipi respectivo conceptu, sed absolute; ita poterit sub tali ratione formali concipi conceptu absolute, cui correspondeat perfectio à parte rei quidem respectiva, exercens tamen munus perfectionis absolute, proinde conceptibilis conceptu absolute. Tum quia talis perfectio in creaturis, per ordinem ad quas illa concipitur in Deo distincta, absoluta est. Tum demum quia constituere personam subsistentem, formaliter est constituere aliquid ad se, non ad aliud.

50. Hanc sententiam impugnant Scotus in 1. distinct. 28. quæst. 3. & Durandus distinct. 26. quæst. 1. Summa impugnationis est. Quoniam aut ratio illa hypostatica constitutiva primæ personæ, est absoluta, aut respectiva, aut abstrahens ab utroque. Si absoluta; ergo constituitur proprietate absolute, quod est contra Concilia & Patres, & Authores ipsos, quos impugnamus. Si respectiva; ergo relatio ut relatio est formaliter, constituit. Abstrahere autem ab absolute & respectivo non potest: tum quia, cum ratio illa singularis sit & individua, determinata ad hanc personam particularem, non poterit ab absolute & respectivo abstrahere. Tum quia nequit forma constituens ab ea formalitate abstrahere, quam essentialiter postulat constitutum ipsum. Sed persona Divina, ut constituta proprietate personali essentialiter postulat oppositionem & incommunicabilitatem ad reliquas personas; quæ oppositio & incommunicabilitas non habetur, nisi per conceptum ipsum, ut formaliter relatiuam. Ergo relatio, ut constitutiva personæ Divinæ, abstrahere non potest à conceptu & formalitate relatiuæ.

Scotus &
Durandus
illam impu-
gnant.

Concilia &
Patres.

51. Confirmatur, quia vel ratio illa constitutiva primæ personæ, per intellectum præcisa à relatione, est respectiva, vel absoluta. Si respectiva; ergo formaliter constituit, ut relatio. Si absoluta; ergo pertinet ad essentiam; quia quidquid relatiuam non est, ad essentiam spectat: ac proinde non potest sub hac ratione præcisa personam constituere, quia persona non constituitur, nisi per rationem incommunicabilem: nulla autem ratio absoluta in Deo incommunicabilis est. Neque hic valet distinctio eorum, qui dicunt, relationem, ut relatio est specificativè, non reduplicativè, personam constituere. Nam constituere, ut relatio est reduplicativè, est constituere secundum propriam differentiam relationis. Constituere autem, ut relatio est specificativè, est constituere secundum rationem genericam abstrahentem ab absolute & respectivo: atqui probatum est, illam non posse personam constituere secundum rationem genericam, ab absolute & respectivo abstrahentem: ergo non potest, nisi ut relatio reduplicativè personam constituere.

52. Falsum etiam est, quod Ferrariensis addit, personam Patris solum constitui in esse hypostatico ante originem, non autem distinguere

Ferrariensis.

stingui

tingui à Filio, nisi post originem per relationem ipsam paternitatis: tum quia in Diuinis eadem est ratio constitutiua personæ, & distinctiua eiusdem ab omni alia. Tum quia persona Patris non solum distinguitur à Filio in esse relatiuo, sed etiam in esse productiuo, quod habet ante originem; cum non minus implicet, eandem personam se ipsam producere, quam ad seipsam referri.

Ferrariensis

53. Demum falsum est, quod idem Ferrariensis ibidem docet, §. *Attendendum tertio*, nempe relationem Diuinam non constituere personam, vt relatio est ratione ab essentia distincta, sed ratione ipsius essentie, cum qua identificatur, & ex qua habet, vt subsistat; & tantum ex propria ratione habere, vt constituat personam in esse incommunicabili, & distincto à ceteris personis: falsum, inquam, est, quia personæ Diuinæ non solum in esse incommunicabilis, sed etiam in esse suppositi subsistentis distinguuntur inter se: alioqui non essent tres subsistentiæ relatiuæ, contra Concilia & Patres, in Deo. Confirmatur, quia iuxta Conciliorum & Patrum doctrinam, vnio hypostatica facta est in subsistentia, & non in natura Verbi. Ergo Verbum habet peculiarem subsistentiam, ratione condistinctam ab ipsa natura Verbi, per quam subsistentiam Verbum immediate vnitum est naturæ humanæ. Atqui hæc subsistentia propria Verbi, alia esse non potest, quam relatio; cum nihil possit habere Verbum, vt condistinctum à natura communi, nisi relationem.

Contra Concilia & Patres.

54. Ad fundamentum relatiue sententiæ nego, rationem illam constitutiua personæ Diuinæ natura sua postulare, vt à nobis concipiatur conceptu absoluto. Etenim cum illa constituat personam incommunicabilem, persona autem Diuina incommunicabilis esse non possit, nisi relatione, natura sua postulat concipi conceptu relatiuo. Falsum autem est, relationem Diuinam constituere aliquid ad se, cum constituat personam, quæ essentialiter est ad alterum. Quod si ad se, dicat non purum respectum ad terminum, sed substantialem constitutionem personæ, vltro concedo, illam constituere aliquid ad se: nego tamen id esse munus solius formæ absolutæ, nam hæc ipsa constitutio personæ est ad alterum: vt constat de relatione transcendentali creata, quæ non abstrahit à respectu ad terminum. Nec est eadem ratio de persona creata, quæ quia incommunicabilis est, non propter relatiuam oppositionem, sed propter limitationem, conceptibilis est conceptu absoluto. Vnde quamuis ad instar huius in personis Diuinis distingui possit ratio constituens & ratio referens; non tamen potest ad instar huius illa concipi conceptu absoluto, quia hoc inuoluit limitationem in ipsa ratione concepta. In Deo autem non solum repugnat ratio limitationis in re ipsa, sed etiam in ipso conceptu obiectiuo, quia non debemus in Deo concipere aliter, atque perfectiones ipsæ isti Deo existentes concipi postulant. Confirmatur, quia propterea non admittimus in Deo

compositionem metaphysicam, ne admittamus huiusmodi conceptus & rationes obiectiuè limitatas, quas compositio ipsa Metaphysica essentialiter inuoluit.

55. QUARTA sententia est Durandi in 1. dilt. 26. & 27. q. 1. Gabr. q. 1. affirmantium, personas diuinas constitui relationibus, vt relationes sunt formaliter. Quam sententiā etiam docuit Scotus, quilibet in primo loco citato opinionem Ioannis de Ripa, vt probabilem defendat, & cum eo etiam præcatus Palatius, tamen distinctione 28. & quolibeto 4. ad argumentum principale, sequitur hanc, quam etiam sequitur Palatius, & cum eo multi recentiores. Pro qua suppono, dupliciter nos posse de constitutione Diuinarum personarum loqui. Vno modo, prout est in se, alio modo, prout à nobis concipitur. Et hoc dupliciter, vel conceptu distincto, & adequato exprimente rem, vt est in se, aut confuso & inadæquato.

Durandus, Gabriel.

Scotus, Io. de Ripa, Palatius.

56. DICO 1. Personæ Diuinæ re ipsa constituuntur relatione, vt relatio est formaliter. Fundamentum est, quia per id à parte rei relatio personas diuinas formaliter constituit, per quod est incommunicabilis: est autem incommunicabilis vt relatio: ergo vt relatio formaliter constituit. Maior constat, nam de ratione personæ est incommunicabilitas. Minor probatur, quia relatio est incommunicabilis formaliter vt opposita: opponitur autem formaliter vt relatio: ergo vt relatio formaliter est incommunicabilis. Confirmatur, quia si non constitueret vt relatio formaliter, sed sub alia formalitate; aut ista formalitas esset absoluta, aut relatiua: si relatiua; ergo constituit vt relatio formaliter: si absoluta; ergo hæc sententia non discrepat à sententiā supra impugnata de constitutione personarum per proprietates absolutas. Nam ad hoc vt personæ Diuinæ dicantur constitui formalitate absoluta, non est necesse, vt talis formalitas à parte rei sit distincta à formalitate relatiua; sed sufficit, si sola ratione ratiocinata ab illa distinguatur. Sicut eadem distinctio rationis sufficit, vt persona Diuina dicatur constitui relatione, & non essentia.

57. Hinc reiecta manet sententia quorundam Thomistarum asserentium, personas Diuinas constitui per relationes secundum esse *In*, non autem secundum esse *Ad*. Nam si à relatione præscindatur esse *Ad*, tollitur propria differentia relationis, & solum relinquitur id, quod illi commune est cum reliquis entibus absolutis. Vnde non constitueret, secundum formalitatem relationis.

Thomista.

58. DICES. Pater paternitate non solum constituitur persona incommunicabilis Filio, cui relatiuè opponitur, sed etiam Spiritui sancto, cui relatiuè non opponitur. Similiter Filius filiatione constituitur persona incommunicabilis non solum Patri, cui relatiuè opponitur, sed etiam Spiritui sancto, cui relatiuè non opponitur. Ergo persona Diuina non constituitur relatione, vt relatio est formaliter; siquidem Pater & Filius constituuntur, vt

Personæ

Personæ distinctæ & incommunicabiles Spiritui sancto per paternitatem & filiationem, per quas non opponuntur formaliter Spiritui sancto. Resp. Ex disputatis sectione præcedente, Patrem & Filium constitui distinctas personas à Spiritu sancto Paternitate & filiatione, quatenus radicaliter opponuntur Spiritui sancto.

59. Urgebis. Vel ista radicalis oppositio est de se sufficiens ad constituendam, & distinguendam vnam personam Divinam ab alia, vel non: si non est sufficiens; ergo non poterit per illam Pater & Filius sufficienter distinguì à Spiritu sancto. Si est sufficiens; ergo non est semper necessaria formalis oppositio ad constituendas, & distinguendas personas Divinas. Vnde poterunt personæ Divinæ sufficienter constitui, & distinguì per solam oppositionem radicalem, atque adeo per proprietates absolutas, radicaliter tantum oppositas. Resp. Iuxta superius conclusa, radicalem oppositionem relativam esse quidem sufficientem ad constituendas, & distinguendas personas Divinas, supposita tamen formali oppositione relativa earum; non esse autem sufficientem, nulla supposita formali oppositione relativa earundem. Cuius ratio est, quia radicalis oppositio supponit aliam formalitatem priorem in ipsa persona Divina, in qua talis oppositio radicalis fundatur. Vnde vel illa erit absoluta, vel respectiva: si absoluta, implicat per illam constitui personam Divinam, cum omnis perfectio absoluta in Divinis sit illimitata in omni genere perfectionis, atque adeo nulli alteri opposita & incommunicabilis. Si respectiva, rursus illa non poterit esse respectiva radicaliter, ne procedatur in infinitum: ergo erit respectiva formaliter. Omnis autem perfectio respectiva formaliter, essentialiter limitatur propter formalem oppositionem ad certum genus perfectionis; nam saltem limitatur ad non includendam oppositam correlationem, à qua essentialiter distinguitur. Porro perfectioni essentialiter limitatæ ad certum genus non repugnat radicalis oppositio, per quam opponitur & distinguitur ab alia perfectione, etiam radicaliter opposita & distincta. Repugnat autem perfectioni illimitatæ in omni genere. Nam hoc ipso, quod supponitur illimitata in omni genere, non potest ullam à se excludere, ac proinde opponi & distinguì nequit. Contrà verò perfectio, quæ suapte natura supponitur limitata ad certum genus, non solum potest distinguì & opponi perfectioni, cui tantum formaliter, sed etiam cui radicaliter opponitur.

60. Instabis. Ergo poterit filiatio Divina non modò distinguere Filium à Patre, sed etiam à Spiritu sancto, etiam si illum per impossibile non produceret. Imò posito quòd filiatio per formalem oppositionem ad Patrem limitaretur ad certum genus perfectionis, non repugnaret, illum opponi Spiritui sancto per radicalem oppositionem in ratione personæ incommunicabiliter tantum subsistentis. Respondeo. Nego consequentiam. Nam in eo

casu neque radicaliter filiatio opponeretur spirationi passivæ. Sicut, quia neque radicaliter spiratio activa opponitur paternitati & filiationi, à neutra distinguitur, sed cum utraque identificatur. Nec sat est dicere, in eo casu fore radicalem oppositionem inter filiationem & spirationem passivam in ratione personæ incommunicabiliter subsistentis; quia cum de ratione personalitatis sit incommunicabilitas, hoc ipso quòd tunc filiatio constitueret personam Filij, redderet illam incommunicabilem Spiritui sancto. Non, inquam, hoc sat est dicere, quia incommunicabilitas supponit in persona Divina rationem aliquam oppositam, in qua proximè fundetur: nam ideo est incommunicabilis, quia opposita; non contrà, ideo opposita, quia incommunicabilis. Cum igitur in eo casu nulla supponeretur oppositio in filiatione respectu spirationis passivæ, in qua proximè fundari posset incommunicabilitas ipsa personalitatis Filij respectu Spiritus sancti, non posset in eo casu Filius distinguì personaliter à Spiritu sancto; nec sufficeret formalis oppositio, quæ in filiatione supponeretur respectu Patris: nam hæc esset remota, & insufficiens ad fundandam proximam incommunicabilitatem, quam Filius deberet habere respectu Spiritus sancti. Sicut nec de facto sufficit remota oppositio formalis, quam habet paternitas respectu Filij ad hoc, ut spiratio activa mediante paternitate opponatur filiationi.

61. Dico 2. Relatio non constituit personam Divinam, ut transcendentalis tantum nec ut prædicamentalis tantum; sed ut transcendentalis & prædicamentalis simul, exclusis imperfectionibus; quæ in utraque relatione creata reperiri possunt. Explico. Relatio Divina etsi prædicamentalis proprie non sit, cum nec prædicamento claudatur, nec ut accidens adveniat personæ completè constitutæ, ut adveniunt relationes prædicamentales suppositis creatis perfectè constitutis, verumtamen in se vna claudit quiddam perfectionis est tam in relatione prædicamentali, (hoc autem est actu respicere terminum existentem, & simul duratione, natura, & cognitione esse cum sua opposita correlatione) quàm in relatione transcendentali, quod est non tantum actu respicere terminum, sed aliquod etiam munus exercere circa illum. Assertionem sic explicatam probo. Relatio Divina non solum refert actu personam ad terminum quidditativè existentem, quæ simul duratione, natura, & cognitione est cum illo; sed etiam constituit personam, quam actu refert, in ratione suppositi perfectè subsistentis, & secundum ad producendum. Priora sunt munia relationis prædicamentalis, posteriora verò transcendentalis. Igitur relatio non constituit personam Divinam, ut prædicamentalis tantum, neque ut transcendentalis tantum, sed ut prædicamentalis & transcendentalis simul. Minorem suppono ex Philosophia. Maior constat ex dictis, & ex dicendis ampliùs.

62. Dico 3. Personæ Divinæ re ipsa non solum

solum

solum constituuntur relationibus, sed etiam originibus, quatenus origines sumuntur productionibus vel actiuis principiorum producentium, vel passiuis terminorum productorum. Assertio probatur primo à posteriori. Nam alioqui origines non essent perfectiones quidditatiue, sed accidentales personis Diuinis. Nam quidquid est extra constitutionem personarum, accidentale est: Ergo si origines à parte rei essent extra constitutionem Diuinarum personarum, essent illis accidentales, quia aduenirent illis completè constitutis in esse personali. Probatur secundò à priori. Persona Diuina non solum in esse naturæ, sed etiam in esse personæ debet esse actualissima: non esset autè actualissima, si in suo quidditatio conceptu personali originem non includeret: ergo. Maior constat, nam persona Diuina est actus purissimus: ergo quidditatiue & formaliter includere debet omnem perfectionem sibi compossibilem. Minor probatur, quia si in quidditatio conceptu personali persona diuina non includeret originem, non esset actiua omni perfectione sibi possibili; atque adeo in esse personæ non esset actualissima, cum posset actuari ulteriori formalitate & perfectione sibi debita.

63. Cæterum diuerso modo personam diuinam constituit origo passiuæ, atque illam constituit origo actiuæ. Nam origo actiuæ constituit personam in ratione actus producentis, unde supponit illam constitutam in ratione productiui. Origine verò passiuæ partim est via, & tendentia ad constitutionem personalem in esse formato & perfecto; partim, ut perfectio quadam perseverans, constituit personam in esse producta, actu respiciente principium producentis.

64. Dico quartò. Si personæ diuinæ adæquatè & distinctè concipiuntur, concipi debent conceptu relatiuo, non absoluto. Fundamentum est, quia conceptui adæquato & distincto correspondet res prout est in se ipsa: sed diuinæ personæ re ipsa constituuntur relatione, ut relatio est, ut supra probatum est: ergo ut tales concipi debent, si adæquatè & distinctè concipiuntur.

65. Dico quintò. Quamuis conceptu confuso & inadæquato personæ diuinæ non concipiuntur sub expressa ratione relatiua, non tamen concipi possunt sub expressa ratione absoluta, sed sub præcisiua dumtaxat ratione subsistentis incommunicabiliter. Prima pars assertionis probatur, quia conceptu confuso non concipimus diuinas personas prout sunt in se, sed per analogiam ad personas creatas: ergo ut sic non concipimus illas sub expressa ratione relatiua. Antecedens probatur, nam ratio, sub qua illas expressè concipimus, est analogicè eadem, qua constituuntur personæ creatæ, ad instar quarum concipimus increatas: sed hæc non est relatiua: ergo.

66. Dices. Etsi ratio, sub qua personas

diuinas concipimus, sit subsistentia creata, per cuius speciem concipimus personas increatas; tamen ratio, quam sub illa concipimus, est subsistentia increata, quæ relatiua est. Respondeo. Concedo rationem, quæ vltimò terminat conceptum nostrum, esse ipsam subsistentiam increatam relatiuam; non tamen sub expressa ratione relationis, quia sub eadem ratione expressa terminat, sub qua immediatè representatur per speciem desumptam ex persona creata.

67. SECUNDA pars assertionis probatur, nam alioqui talis conceptio esset falsa, quia exprimeret rem sub opposita ratione, quæ est in se. Nam licet conceptus confusus, & inadæquatus non exprimat rem secundum adæquatam perfectionem, quam habet; non tamen illam exprimere debet secundum diuersam perfectionem ab ea, quam in se habet. Alioqui non solum talis conceptus non adæquaretur, sed etiam difformaretur obiecto à parte rei existenti. Vnde non tantum esset negatiue imperfectus, sed etiam positiue falsus. Nam prior conceptio licet non exprimat totam perfectionem obiecti, falsa tamen non est; quia quod exprimit, in re ipsa est, quamuis non id tantum, quod conceptio ipsa exprimit. Posterior verò falsa est, quia exprimit obiectum aliter, atque in seipso est. Cum igitur personæ diuinæ re ipsa constituantur perfectione relatiua, non possunt vero conceptu concipi, si concipiuntur sub ratione absoluta; possunt tamen concipi conceptu præcisiuo sub ratione subsistentis incommunicabiliter; quia licet hæc perfectio à parte rei non præcindat à relatione, in re ipsa tamen est, ac proinde conceptio illam exprimens falsa non est, etsi non secundum totam perfectionem, quam re ipsa includit, illam exprimat.

68. Ad rationem dubitandi negò Antecedens. Non enim paternitas supponit personam Patris, sed constituit illam. Ad probationem nego paternitatem, quæ relatio est, re ipsa, sed tantum ratione & modo concipiendi nostro generationem consequi. Constat, quia paternitas est prima relatio competens Deo ante omnem originem: ergo non potest re ipsa generationem consequi: nam omnis realis consecutio fit media aliqua origine. Ergo si paternitas re ipsa generationem consequeretur, fieret media generatione, tanquam origine. Consequitur autem paternitas generationis actum secundum rationem, quæ assueta concipere increata ad instar creatorum, primò concipit illam, ut constituentem personam sub ratione subsistentis incommunicabiliter, abstrahente à relatiuo & absoluto: secundò sub ratione generantis; tertio sub ratione referentis ad Filium iam productum. Quæ tres rationes sunt quidem in diuina paternitate, sine vlla tamen prioritate, aut posterioritate actuali, sed tantum virtuali seu fundamentali inadæquata. Quia ubi nulla est actualis distinctio, nulla esse potest prioritas & posterioritas. Nam

omnis

omnis realis prioritas importat realem distinctionem à suo posteriori. Quo fit, ut eadem paternitas re ipsa constituat, originet, & referat. Neque prout constituit, diuersa est à se ipsa, prout originat, & refert, nisi penes connotata. Nam prout constituit, dicit tantum personam constitutam; prout originat, includit actum essentialem, connotando terminum in produci; prout refert, explicite dicit terminum productum, ad quem refert. Quia igitur in creatis constitutio personæ præcedit originem, & origo relationem, in intellectu nostro, qui ista concipit ad instar rerum creatarum, constitutio personæ in Diuinis præcedit originem, & origo relationem.

69. Atque in hac prioritate & posterioritate in concipiendo fundatur prioritas & posteritas in significando, quæ immediate consequitur prioritatem & posterioritatem in concipiendo. Vnde verè dicimus: Ideo Pater refertur, quia generat; ideo generat, quia supponitur constitutus ad generandum: sunt enim istæ causales veræ: tum quia conformantur modo nostro concipiendi, fundato in rebus creatis, ad instar quarum Diuina concipimus. Tum propter ipsas perfectiones Diuinas à parte rei existentes, quæ licet in se ipsis non existant cum ea prioritate & posterioritate actuali, cum qua enunciantur; existunt tamen cum prioritate & posterioritate virtuali; quæ in hoc consistit, ut si hæ rationes distinguerentur in Diuina relatione, prior esset ratio constituens quàm originans, & originans, quàm referens.

70. Cæterum si Diuina personalitas concipiatur, ut ipsa exigit concipi, concipi debet, ut quidditatiuè includens omnes has tres formalitates, nempe subsistentiæ incommunicabilis, originis sue actiue in persona producente, sue passiue in persona producta, & actualis referentiæ ad terminum relationis oppositum. Vnaquæque enim relatio Diuina personalis, quæ Diuina est, essentialiter includit omnes istas perfectiones: quia ut Diuina concipienda est omni perfectiori modo, quo concipi potest: atqui perfectiori modo concipitur, si concipiatur, ut essentialiter claudens intra suam quidditatem omnes istas formalitates, quàm si tantum identicè, & concomitanter includat. Quo fit, ut quando concipitur Diuina personalitas secundum unam tantum formalitatem, non concipiatur adæquatè, & perfectè secundum omnem perfectionem, quam quidditatiuè includit, sed tantum inadæquatè, & imperfectè.

71. Dices. Pater re ipsa est prior origine Filio: ergo non potest re ipsa simul esse cum Filio; esset autem re ipsa simul cum Filio, si in ratione personæ constitueretur paternitate, quia paternitas essentialiter postulat existentiam Filij, cum sit actualis respectus ad illum. Respondeo. Concedo consequentiam de similitudine originis; implicat

namque, Patrem priorem esse origine Filio, & simul origine cum illo: nego tamen consequentiam de similitudine durationis, & naturæ, quia non repugnat, Patrem priorem esse origine, & simul duratione, & naturâ cum Filio; ut patet in rebus creatis, in quibus causa est prior origine suo effectu, cum quo tamen potest esse simul duratione. Ratio est, quia istæ prioritates & posterioritates sunt diuersæ rationis; & prioritas vnius non destruit posterioritatem alterius, & contrâ. Nam prioritas originis solum postulat, ut vnum sit principium alterius, cui tantum repugnat posterioritas originis, quæ est posterioritas eiusdem ordinis & rationis: Similitudo verò durationis solum postulat similitudinem existentiæ in eadem duratione, cui tantum repugnat prioritas & posterioritas in eodem genere. Non ergo repugnat, Deum Patrem esse priorem origine Filio, & simul duratione, & naturâ cum illo. Quia licet Filius sit à Patre, in nullo tamen signo existit Pater, in quo non existat Filius. Et consequenter nullum est signum, in quo Pater sit constitutus paternitate, & non respiciat Filium actu existentem. Vnde cum dicitur, Pater ut prior origine non habet Filium productum, sed producendum: ergo ut prior origine non habet terminum præsentem, ad quem referatur, sed futurum, ad quem non refertur, sed referetur: nego antecedens: nam in eo prioritas originis confunditur cum prioritate durationis. Præsens enim & futurum important prioritatem & posterioritatem durationis; quæ cum prioritate & posterioritate originis non necessariò conueniunt, quia potest principium in eo signo durationis, in quo existit, producere suum terminum, atque adeo in omni signo durationis respicere illum, ut productum à se, & in nullo signo respicere illum, ut producendum. Tota igitur fallacia est, quia quod est prius tantum origine, concipimus ut prius etiam duratione. Vnde in signo, in quo Patrem concipimus priorem origine Filio, nondum concipimus Filium productum, sed producendum in posteriori signo originis, ac si posterius signum originis Filij esset signum durationis: quod falsum est, quia posterioritas originis non dicit, nisi esse ab alio, quod stare potest cum similitudine existendi in quouis signo cum illo. Vnde modus imperfectè concipiendi noster applicatur rebus ipsis conceptis: ac proinde magna committitur fallacia, argumentando ab imperfecto modo concipiendi nostro ad modum existendi rerum.

72. Ad rationes verò oppositæ sententiæ sectionis præcedentis à Scoto adductas respondeo. Ad primam nego, relationem Diuinam non posse se ipsam referre, quia cum sit subsistens, non repugnat, ut se ipsam referat ad oppositum terminum: sicut relatio transcendentalis creata constituit essentiam, & simul se ipsam refert ad terminum possibilem.

*Augustin.
explicatur.*

Ad illud quod dicitur, omne relatiuum prius naturâ præsupponitur, quàm referatur, intelligendum est de relatiuo, quod denominatiue tantum, non essentialiter refertur. Nec mirum si relatio identitatis realis non est, quia illa nec supponit, nec secum affert distinctionem extremorum. Cæterum Augustinus explicandus est, ut tantum velit, hoc nomen *Persona*, quoad modum significandi, non quoad rem ipsam significatam, in Deo importare perfectionem absolutam, ut patebit textum legenti. Cuius ratio est; quia hoc nomen, *Persona*, desumptum est à personalitate creata, quæ importat perfectionem absolutam.

73. Ad secundam neganda est vniuersaliter maior. Nam licet illa vera sit de relationibus creatis, quæ distinctionem supponunt in rebus ipsis absolutis; falsa tamen est de increatis, quæ distinctionem non supponunt, nisi in relatiuis.

74. Ad tertiam concessa maiore de prioritate originis, distinguenda est minor. Nam si ea intelligatur de prioritate durationis, naturæ, vel cognitionis, vera est, non tamen contra nos, qui tantum in originante concedimus prioritatem originis, quæ stare potest cum simultate durationis, cognitionis, & naturæ cum termino originato. Si verò intelligatur de prioritate originis, falsa est, quia cum simultate relatiuorum stare potest prioritas originis in principio producente, & posterioritas in termino producto. Legendus est S. Thomas 1. p. q. 42. art. 6. ad 2. Syluius ibid.

*S. Thomas.
Syluius.*

75. Ad confirmationem nego. Patrem originare Filium, nil aliud esse, quàm Patrem habere Filium, ut correlatiuum sui; sed est habere illum per originem à se productum. Vnde assignata hypothesis destruit se ipsam, nempe quòd sola paternitas posita, & omnia alia actione circumscripta, ponenda esset Filiatio. Nam ex vna parte paternitas essentialiter postulat filiationem; ex alia verò parte Filius non nisi origine à Patre procedere potest. Igitur implicat in adiecto, quòd posita paternitate, & circumscripta actione generatiua, ponatur Filius. Nec repugnat, relatiuum producere suum correlatiuum; quia non repugnat, ut relatiua sint simul natura, duratione, & cognitione, & tamen vnum sit prius origine altero. Vnde etiam si non possit Pater non intelligi prior origine Filio, cum non possit intelligi, tanquam is, à quo Filius; tamen non potest non intelligi simul natura, duratione, & cognitione cum Filio, quia non potest non intelligi, ut correlatiuum Filij.

Aristoteles.

76. Ad quartum nego, relationem non posse esse terminum originis, præsertim si sit subsistens, qualis est relatio Diuina. Philosophus autem intelligendus est de relatione prædicamentali creata, quæ est purus respectus, nec per se primò ab agente intenta, sed consequitur ad productionem alicuius absoluti.

77. Ad quintam negandum est, eodem modo generans respicere genitum, ac spirans spiritum. Nam generans respicit genitum, ut simile similitudine naturali, & intentionali vi suæ processionis formalis. Spirans verò respicit spiritum, ut simile similitudine tantum naturali, quæ ad generationem intellectualem non sufficit. Et licet genitor non referatur ad genitum secundum id, quòd genitus assimilatur genitori, quia secundum id non opponitur; adhuc tamen diuerso modo genitor refertur ad genitum, ac spirans ad spiritum. Nam genitor refertur ad genitum, tanquam ad personam subsistentem, sibi adæquatè similem vi suæ processionis formalis. Demum productio non dicitur generatio, nisi ex termino formali. Cum igitur terminus formalis non sit relatio, sed natura, ex eatali vel tali modo communicata, sortitur rationem generationis. Ac proinde maior est ratio, cur potius vna, quàm alia productio, tendat ad productum per modum naturæ, etiam si vtraque terminetur ad relationem subsistentem, quia cum ipsa productione relationis essentialiter connectitur communicatio naturæ, quæ ut stat sub hoc vel illo modo communicationis, constituit productionem sub tali vel tali specie productionis.

78. Ad sextam nego, suppositum Diuinum re ipsa præcedere suam originem actiuam vel relationem, qua refertur ad productum, etiam si præcedat originem passiuam, & terminum à se productum, prioritate tantum originis, non autem naturæ, durationis, aut cognitionis. Vnde à parte rei non prius Pater est potens ad producendum, quàm actu producat: sicut non prius est potens ad intelligendum, quàm actu intelligat, quia in Diuinis posse & esse sunt idem. Quare illa causalis; *Ideo Pater producit, quia potens est ad producendum*; vera tantum est ex modo concipiendi nostro per analogiam ad creata, cum fundamento in re, modo suprâ explicato. Hinc tamen non sequitur, Filium præcedere suam generationem, quia licet sit simul naturâ, & cognitione cum Patre, qui prior est passiuæ generatione Filij; non tamen licet vnâ prioritatem ex alia inferre; cum prioritas generationis sit prioritas originis, quæ diuersæ rationis est à prioritate naturæ & cognitionis.

79. Ad septimum nego, paternitati non repugnare communicabilitatem. Ad primam probationem nego, paternitatem Diuinam non esse de se hanc & singularem: neque ad hoc requiritur infinitas: ut constet de supposito creato, quòd quamuis finitum sit, singulare tamen est, & incommunicabile alteri supposito. Nam hoc ipso, quòd talis entitas est, singularis sit, necesse est; quanquam Diuina paternitas infinita est in genere paternitatis. Ad secundam probationem, nego consequentiam. Nam quamuis relationes Diuine æqualiter

sc

se habeant ad essentiam, non tamen æqualiter se habent inter se, quia inter se distinguuntur, & opponuntur suis proprijs rationibus formalibus, quarum vna potest esse communicabilis, altera incommunicabilis. Ad tertiam probationem distinguendum est. Nam vel ea hypothesi data, paternitas Diuina esset eiusdem rationis & naturæ, ac nunc est; & sic talis hypothesi se ipsam destrueret: nam ex eo quod esset subsistens incommunicabiliter, vt nunc est, esset incommunicabilis Spiritui sancto. Quotiescunque autem in hypothesi ponitur ratio aliqua destruens rationem formalem antecedentis positi, tunc ex oppositis in antecedente sequuntur opposita in consequente: vt si ponas, quod simul quis sit homo & leo, sequitur quod simul sit rationalis & irrationalis, proinde homo & non homo. Vel talis paternitas foret diuersæ rationis, ac nunc est, eò quod non esset incommunicabiliter subsistens, vt nunc est; & tunc nil mirum, si foret communicabilis, quoniam esset diuersæ rationis ac nunc est.

80. Ad octauum nego, relationem Diuinam non constituere vnum per se cum

essentia, etiamsi sit diuersi quasi generis ab essentia. Tum quia relatio Diuina est substantia, non accidens. Tum quia est perfectissime vnum cum essentia maiori vnitatem, quam quævis subsistentia creata cum sua natura. Vnde falsum est, magis per se esse vnum suppositum creatum, quam increatum; quia magis vnum dicitur, quod in sui constitutione minorem inuoluit distinctionem. Nec refert, quod illud constituatur ex rationibus formalibus magis diuersis, absoluto scilicet & respectiuo. Nam hæc diuersitas rationum formalium sicut non obstat vnitati, ita neque supposito per se vni; cū enim suppositum constare debeat natura & subsistentia incommunicabili, & in Diuinis nulla ratio, præter relationem, incommunicabilis esse possit, iure sequitur, suppositum Diuinum absoluto & respectiuo constituendum esse.

81. Ad nonum. Cū definitio illa communis sit personæ creatæ & increatæ, & creata non constituatur proprietate relationis, sed absoluta, non debuit per relationem dari, sed per aliquid relatiuum & absoluto commune.

DISPUTATIO XXI.

*An Persona Diuina præter proprias subsistentias relatiuas habeant
aliam subsistentiam absolutam communem
naturæ propriam.*

I. **R** I M A sententia affirmat. Est Scoti in 3. dist. 1. quæst. 2. §. ad questionem. Durandi quæst. 2. & 4. Capreoli qu. vnica, art. 3. Ad argumenta Durandi. Argentinæ in 1. dist. 26. qu. vnica, art. 4. ad 9. Caietani 1. p. q. 39. art. 4. §. ad euidenciam, & 3. p. q. 3. art. 2. & 3. Zumel 1. p. q. 30. art. 1. disput. vnica, concl. 1. Molina 9. 29 art. 2. disp. 3. Suarez 3. p. disp. 13. sect. 1. & lib. 4. de Trinit. c. 11. Granadi 1. p. tomo 3. controuersia, 5. disp. 5. sect. 3. Verum hi authores ex diuerso procedunt fundamento. Etenim Durandus Capreolus, & alij, ad quos etiam inclinare videtur Scotus; supponunt in Deo vnum tantum subsistere absolutum, sicut & vnum esse, quo omnes Diuinæ personæ per se existunt & subsistunt, ita vt relationes non superaddant naturæ, nisi solam rationem incommunicabilitatis.

2. Fundamentum Durandi est, quia subsistere dicit perfectissimum modum essendi: perfectissimus autem modus essendi, est ad se, non ad aliud existere: sola autem natura Diuina facit existere ad se, non autem relatio, quæ tantum facit existere ad aliud. Ergo subsistere est solius naturæ Diuinæ. Confir-

mat id ipsum autoritate August. 7. de Trinit. c. 4. vbi, *Omnis, inquit, res ad se ipsam subsistit, quantum magis Deus?*

3. Reliqui vero authores supponentes, personas Diuinas subsistere proprijs subsistentijs relatiuis, vltèrius probant, admitendum esse aliud subsistere absolutum naturæ, ratione distinctum à triplici subsistere relatiuo personarum. Probant autem hoc primò autoritate Patrum, qui huiusmodi subsistere absolutum in Deo videntur admittere vltra subsistere relatiuum personarum. Nam primò Agatho in epistola, quæ habetur in 6. Synodo actione 4. *Confitemur, inquit, trium subsistentiarum, seu personarum vnā subsistentiam.* Secundò Hieronymus in epist. ad Damasum: *Natura, inquit, Dei id quod subsistit non habet aliunde, sed suum est.* Et ibidem vnā tantum concedit hypostasim in Deo. Sed hypostasis idem est quod subsistentia: ergo. Pro eodem facit Augustinus paulò antè citatus. Tertiò Cyrillus Alexandrinus & Anastasius in compendiarie fidei explicatione, quæ habetur tomo 4. Bibliothecæ: *Quid, aiunt, est Deus? res, quæ per se est, neque altero indiget ad hoc, vt ipsa subsistat.*

Augustin.

Agatho.

6 Synodus.

Hieronym.

Augustin.

Cyrillus.

Anastasius

Biblioth.

Patrum.